

A magyar ipar a háboru alatt.

(Saját tudósítónktól.) A Honi Ipar két legutóbbi száma nagyszámu cikket hoz, melyben különböző iparágakbeli gyárosok számolnak be az egyes szakmák helyzetéről az elmúlt évben, főleg a háboru hatásáról az üzletmenetre. Lényegében ugyanazt tartalmazzák, mint amit elvont megfontolások utján előre lehetett látni: hogy az iparban azck a vállalatok bírnak jó üzletmenettel, amelyek különben is hadseregszállításra voltak berendezve; hogy minden iparág igyekszik üzemében valamiféle hadi cikket előállítani; hogy a háboru folytán számos külföldi nyersanyag hiányzik; és hogy *a legtöbb iparcikknél nagyarányu áremelkedés és a fölhalmozott készletek kiürítése kárpótolja a gyárosokat a megcsappant termelésért.*

A *textilipar* általában óriási fogyasztóra lett a hadseregben: „A sok rossz esztendő alatt fölhalmozódott raktárak kiürültek”, írja az egyik. „A háboru az esztendők óta válsággal küzdő textiliparra nézve a szanálást jelentette. Az a körülmény, hogy a készletek nemcsak a gyáraknál, hanem a nagykereskedők-nél, sőt a legkisebb kiskereskedőnél is teljesen elfogytak, arra mutat, hogy a textilipar nemcsak pillanatnyilag van elfoglalva, hanem hogy annyi hányattatás után *erre az iparágra a prosperálás évei fognak következni.* A textilipar ma szanálva van és pedig nemcsak a háboru tartalmára.” A pamutfonó- és szövőipar jó helyzetét csak a nyersgyapot hiánya rontja.

Igen jó üzletmenete van a *gyapjufonó- és szövőiparnak is*, azonban a nyersanyag hiányát és rendkívül magas árait nagyon panaszzólják. E szerint akadnak zug-gyapjukereskedők, akik fölvásárolták a meglevő amugy is csekély gyapjukészletet és dupla áron adják most el. A *kender- és lenipar* is főleg a nyersanyaghiány miatt panaszkodik, jogosan. A lenfonók nyersanyagukat főleg Oroszországból szokták beszerezni, ami most lehetetlen. Ezért a lenfonalak ára rohamosan emelkedett; a 20-as fonal ára a rendes 84 koronáról novemberben 200 koronára emelkedett; azóta pedig rendes árjegyzés egyáltalában nincs. Természetes, hogy a készáru ára is ugyanilyen arányban emelkedett.

A *vasipar* helyzetéről a Rimamurányi egyik aligazgatója irt egy panaszos cikket, amelyből azonban a vasiparra vontkozó konkrét megállapítások hiányoznak. A *gépipar*, általában a *vasfeldolgozó* iparok számára a háboru nagyarányu megrendeléseket hozott. „A laikusnak — írja az egyik író — nem is lehet fogalma arról, hogy a háborus állapotok mennyi munkaalkalmat jelentenek. A fegyver-, töltény- és lövedékgyártásról nem is beszélve, amelyből a magyar ipar szintén kiveszi a maga részét, a tábori konyhák, löveggyújtók, löveggyújtó-alkatrészek, gyújtócsavarok, vagon-, hid- és hajóalkatrészek, srappell-szekrények, autók és autóalkatrészek, municiók kocsi gyártása *a teljesítőképesség határáig foglalkoztatja gyárainkat*, különösen sok munkát jelent a legutóbbi időben a gránátok kikészítése.” Az acélöntödékek is jól el vannak látva munkával. A gépiparnak erős fogyasztója maga a gépipar, mert az éjjel-nappali üzem igen sok elhasznált anyag pótlását követeli meg. Különösen bizonyos fajta szerszámgépek: revolvereszerterga-padok, különböző prések, sajtók, furógépek iránt mutatkozik nagy kereslet. A magyar gépgyárak közül csak az Első Magyar Varrógépgyár szüntette be üzemét, a többi mind dolgozik. Egyedül a fővárosban a gépgyárak a Máv. gépgyáron és Weisz Manfréden kívül állítólag 20.000 munkást foglalkoztatnak és a gyárosok nyilatkozatai szerint tanult munkásokban, *különösen előmunkásokban és esztergályosokban nagy hiány mutatkozik.* A háboru egy új gyártási ágat is meghonosított a Magyar Általános Gépgyár most rendezkedett be *repülőgépek gyártására.*

A *villamosipari* vállalatok is nagyrészt hadiszállításokra rendezkedtek be. Egyébként munkáshiányról és a nyersanyagok és félgyártmányok nagyarányu drágulásáról pa-

naszkodnak. A különböző vasfeldolgozó iparágak is jórészt különféle hadicikkeket szállítanak. Sokkal kedvezőtlenebb helyzetben vannak az építőiparral szorosan kapcsolatos iparágak. A *cementgyárosok* arról panaszkodnak, hogy az építkezés szünetel és a hadsereg csekély cementszükséglete semmikép sem pótolja a hiányt. *A cementárugyarak jobban jártak.* „Október hóban — írja a referens — egyszerre a barakképítkezésből kifolyólag óriási szükséglet mutatkozott cementlapokban, később szintén oda nagyobb mennyiségű csövek kellettek, úgy, hogy végeredményben a gyárak majdnem a tavalyi forgalmat érték el.” Ellenben nagyon szomorú a beszámoló a gipsziparról, amely az építkezés csökkenése és a kivitel szünetelése folytán csak megszorított üzemmel dolgozik.

Gyöngye a helyzete az *üvegiparnak* is. Az üveggyári munkások egy egységes munkásszervezetet alkotnak és az olyan üveggyár, amely csak egy kemencével dolgozik, nem képes üzemét folytatni, ha a kemence szakmunkásainak csak egy kis részét nélkülözni kénytelen: ez pedig a mozgósításkor bekövetkezett. A magyar táblauveggyárak 7 kemencéje közül 3 a háboru kitörésekor beszü-

Előörsön, fagyos, téli éjszakákon...

Amikor még az ellenfelek is megbékélnek.

Galicia, ujév után.

— Az előörsöket az ilyen, vagy amolyan számu gyalogezred szolgálta.

Igy mondja a napiparancs. Az akárhánnyadik számu gyalogezred aztán kiküld egy századot a tábor északi, egyet a déli részébe, egyet-egyet keletnek és nyugatnak. A század *egy-egy szakaszt* a szélrózsa minden irányába, s a szakasz állítja ki magukat az örsöket. Olyan az egész szervezet, mint egy lúp. A teteje egy legény, alapja az egész tábor. Az előörs, ha közeledő ellenségeit lát, nyomban visszavonul a szakaszához, a szakasz a századhoz s mikor így megerősödtek, megpróbálják az ellenállást, addig, amíg a tábor felébred és segítség érkezik.

Fagyos téli éjszakákon, fenn a hegytetőn, szélben viharban ott áll a Vorpatrouille. Se sátra, se kunyhója, amíg a szolgálat tart, ott kell állania s éber szemmel vizsgálnia, kutatnia a környéket. Ép nem könnyű feladat. A hegyek között, éjszaka, olyan a hideg, hogy az embernek könyveket sajtól ki a szeméből. A fedezék mögé visszavonulni nem szabad, tüzet gyújtani nem lehet, mert az előörstől rendszeren már csak néhány száz lépésnyire vannak az ellenséges előörsök. *Néha olyan közel vannak egymáshoz, hogy a sötét éjszaka ellenére is látják egymást.* (Az ember, ugy-e, azt hinné, hogy ilyenkor dühödten lövöldöznek egymást? Csalódás. Nyugodtan táncolnak, topognak tovább, lóbázzák a karjukat a hidegben. Közel nem mennek egymáshoz, mert mielőtt valamelyik egyetlen lépést is tenne a másik felé, amaz nyomban rálóne. De azért az is megesik, hogy egy, a távolból *el is beszélgetnek.* Különösen, ha értik egymás nyelvét.

A minap egyik galiciiai ezredünk állította ki az előörsöket. A tábor nyugodtan aludt, mi odabenn a tisztí étkezésben teáztunk. Egyszerre csak felugrik az egyik hadnagy s oda megy a generálishoz:

— *Alázattal jelentem, kegyelmes uram, megyek az előörsöket megvizsgálni!*

Aztán odajön hozzám.

— Szerkesztő ur, volna kedve velem tartani?

— Ha a kegyelmes ur megengedi?

— Semmi kifogásom ellene, — feleli a generális, — csak vigyázzanak magukra!

— Nem olyan veszedelmes kirándulás ez! — szól a hadnagy nevetve.

Megyünk. Mindegyikünk-nél van villamos lámpa, azzal világítjuk az utat. Már

tette működését. Ausztriában is csak 4 maradt üzemben. Mivel azontán a balga üveg-behozatal megszűnt, az üzemben maradt gyárak terméke jól elkel — az eladási ár 20 százalékkal emelkedett, — sőt Bulgária és Románia felé némi kivitel is van.

A *vegyészei* ipar is sok hadimegrendeléssel bír — itt azonban a nyersanyag hiánya és drágulása nagy akadály a termelésnek. A 36-os salétromsav ára a háboru óta megduplázódott; ugyanigy a salátromsavas vegyüléké is, valamint a kámforé, karbolsavé is. A morfium ára 60 márkáról 200 márkára emelkedett. Hasonló áremelkedés mutatkozik a petróleumnál és a különböző olajoknál: az ásványi kenőolajak ára 300 százalékkal emelkedett.

A *gyufaipar* konjunkturája is jónak mondható: a vegyészeti anyagok drágulása folytán beállott költségtöbbletet a gyárak bőséges áremelkedésekkel ellensúlyozták.

Rossz az üzletmenet a *papírszakmában* és a vele összefüggő mindenféle iparágban, mint a nyomdaiparban, üzleti könyvek, dobozok és a többi, amelyek a hadseregszállításban semmiféle részesedéssel sem bírnak. Mindent egybevetve azonban *egyáltalán nem mondható olyan szomorúnak, mint a háboru kitörése után mutatkozott.*

messze elmaradt mögöttünk a tábor. (Egyszerre csak szól a hadnagy:

— Most jó lesz a lámpákat eloltani!

Koromsötét körülöttünk az éjszaka. Néma esend, csak a Pruth morajlik s néha-néha dobban benne egy szikla, amint a sebes víz görgeti tovább. Most már óvatosan, szinte lábujjhegyen haladunk tovább. Egyszerre csak int a hadnagyom, hogy álljunk meg. Odahúzódunk egy fa mögé. Fülelek. Egyszerre csak *emberi hangot* hallok magam előtt. *Lengyelül* beszél valaki. Aztán, messzebről egy másik hang felel, ugyancsak *lengyelül.* *Az előörsök beszélgetnek.* Kisérőm lefordítja a szavakat.

— *A kutya mindeneteket, de hideg van!* — mondja a mi posztunk.

— *Arra mifelénk van még hidegebb is!*

— *Hová való vagy?*

— *Szibériába, Szmolenszkebe...*

Egy darabig esend van. Aztán megszólal az orosz.

— *Vannak gyerekeid?*

— *Van kettő. Egy fiu, meg egy lány.*

— *Nekem is ép annyi van.*

— *Nagyok?*

— *Tizenkét esztendő a fiu.*

— *Az enyimek még csak kicsinyek.*

— *Hol vannak a gyerekek?*

— *Otthon vannak Zazvorzeban, de hogy ti jöttetek, bűdösök, hát elmenekültek.*

— *Hát most hol vannak?*

— *Nem tudom.*

— *Nem tudod? Nem irnak?*

— *Nem!*

— *Baj!*

Esend van ujra. Aztán megint az orosz kezd:

— *Az enyimek se irnak. Nem is tudnak írni. Arra mifelénk nem járnak a gyerekek iskolába. A nagy hideg miatt...*

— *Olyan hideg van arra?*

— *Olyan. Az ember egész nap pálinkát iszik, meg teát, mégis majd megfagy. Nektek van teátok?*

— *Jobb, mint nektek!*

— *Nekem itt is van. Adok ha kell.*

— *Adj!*

— *Gyere ide érte.*

— *Nem megyek, mert ilyenkor jön a hadnagy ur vizsgálni, aztán baj lesz, ha ott talál meg.*

— *Hát majd elviszem ahoz a fehér kőhöz, ott leteszem. Igyál belőle aztán tedd le, majd elmegyek érte.*

Ropog az avar a baka megy előre, aztán megszólal az orosz.

— *Ittál?*

— *Ittam.*

— *Egészségedre!*